

простежується з 2018 року. Несприятливі погодні явища, поширення регіональних конфліктів, пандемія Covid-19 порушили виробництво, розподіл та логістику продуктів харчування та призвели до зростання цін на них. Ситуація різко погіршилася після вторгнення Росії до України. Експорт продуктів харчування та добрив із цих країн різко впав, що призвело до експортних обмежень в деяких інших країнах. У сукупності на Україну та РФ припадає 30% світової торгівлі пшеницею, 20% кукурудзи та 75% олії. За оцінками МВФ для ліквідації гострої нестачі продовольства у 2022 р. буде потрібно 50 млрд доларів [2].

Україна, як ми вже зазначили, є виробником та експортером багатьох видів аграрної продукції в світі. За підсумками 2021р. Україна експортувала продовольства на 27,8 млрд доларів США, що становить 41% загальноукраїнського експорту [3]. Але, намагаючись виробити найбільш потрібну продукцію на ринку (пшеницю, кукурудзу, соняшникову олію), в країні залишають поза увагою виробництво тих видів продукції, які складають збалансований раціон харчування.

Тому ми вважаємо, що саме визначення Стратегії забезпечення продовольчої безпеки країни та програми практичного її запровадження є пріоритетним завданням уряду України в повоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Wood S., Sebastian K., Scherr S. Pilot Analysis of Global Ecosystems: Agroecosystems Technical Report. Washington, D.C.: World Resources Institute and International Food Policy Research Institute, 2000. 85 p.; 2. Росія створила продовольчу кризу, через яку може постраждати 350 млн осіб у світі – МВФ. URL:<https://agropolit.com/news/24423-rosiya-stvorila-prodovolchu-krizu-cherez-yaku-moje-postrajdati-350-mln-osib-u-sviti--mvf> (дата звернення: 24.10.2022); 3. За 2021 рік Україна збільшила експорт продукції агропромислового комплексу на 25%. URL:<https://landlord.ua/news/za-2021-rik-ukraina-zbilshyla-eksport-produktsii-ahropromyslovoho-kompleksu-na-25/> (дата звернення 20.10.2022)

Богданович О.А., канд. екон. наук
Державний біотехнологічний університет, Україна

Продовольча безпека країни в умовах війни

Рівень ефективності всієї країни визначається продовольчою безпекою. В світі не існує жодної держави, яка б не переймалася цим питанням. Що включає в себе визначення поняття «продовольча безпека»? Це частина національної безпеки, гарантія держави забезпечити своє населення продуктами харчування. Продовольчі ресурси формуються в результаті діяльності аграрного сектора. Основним принципом поліпшення харчування населення і подальшим ефективним розвитком є стійке та збалансоване функціонування аграрного комплексу, державного управління і природоохоронних засобів.

Вторгнення РФ в Україну створило серйозні проблеми в агропромисловому секторі країни. Незважаючи на величезний потенціал сільськогосподарського виробництва України, війна серйозно вплинула не тільки на внутрішню, а й на глобальну продовольчу безпеку.

Війна може призвести до продовольчої кризи. Вже зараз Україна має такі наслідки, як вимушене скорочення посівних площ, неможливість зібрати і продати свій врожай або зберігати його в належних умовах, багато аграріїв залишилися без техніки, впала купівельна спроможність населення, поширені випадки викрадання та вивезення продукції в РФ. Індекс продовольчої доступності, який складається з двох компонентів – доступності продовольства і доходів населення, знизився приблизно на 40 % з початку війни. Аграрний сектор України зруйнований на 15 % [1].

Україна втратила частину своїх сільськогосподарських угідь ще у 2014 році в результаті збройної агресії РФ (території Луганської, Донецької областей та АР Крим). За період 2014–2021 рр. аграрному сектору України вдалося стабілізувати ситуацію, врожай сільськогосподарських культур у 2021 р. склав 86 млн т зернових та зернобобових. Обсяг експорту сільгосппродукції (олії соняшникової, пшениці, кукурудзи, ячменю) у 2021 р. склав 40,7 % від загального обсягу товарного експорту країни [2].

На сільське господарство України припадає 20 % ВВП, більше 40 % доходів від експорту, 100 % забезпечення населення основними сільськогосподарськими культурами, 80 % м'яса. Двадцять років тому експорт українського зерна був спроможний забезпечити продовольчу безпеку 40 млн людей, зараз цей показник зріс до 400 мільйонів [3].

Треба відзначити, що війна буде мати досить тривалі наслідки. Мінування, забруднення важкими металами ґрунтів. Чи можна буде використовувати ці землі надалі? На їх очищення підуть роки, багато років. Тому сільське господарство України, яке і до цього, мало інтенсивний рівень, буде потерпати від ще більшого інтенсивного розвитку.

Зараз важко прогнозувати. Все буде залежати від політичної ситуації в країні і світі. На всесвітньому економічному форумі у Давосі, що пройшов у травні 2022 року, обговорювалося головне питання війни в Україні в контексті глобальної продовольчої кризи. За прогнозами EurasiaGroup вже до листопада 2022 року близько 1,9 мільярда людей стикнуться з проблемами продовольчої безпеки. Збереження торговельних потоків з Україною і зменшення залежності від Росії є життєво важливими для компенсації впливу війни на глобальну продовольчу кризу. Це, скоріш за все, призведе до соціально-політичних проблем, збільшення міграційних процесів в Європу і північну Америку. Всі ці питання потребують спільного рішення [4].

Забезпечення продовольчої безпеки під час війни – один з ключових елементів для підтримки реального сектору української економіки, який охоплює п'ять сфер (промисловість, будівництво, сільське господарство, торгівля, управління). Спеціальний пакет ЄБРР із підтримки продовольчої безпеки цього року передбачає надання Україні 200 мільйонів євро інвестицій у продовольчу безпеку [5].

Внесені зміни до деяких законодавчих актів в Закон України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану, від 24.03.2022 р. В його основу покладений пріоритет державних інтересів над інтересами приватних осіб. Спрощені правові механізми використання земельних ділянок усіх форм власності [6].

Також Кабінетом Міністрів України було прийнято план заходів забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану, від 29.04.2022 р. Це комплекс дій, який передбачає моніторинг стану продовольчої безпеки і сільськогосподарської інфраструктури в цілому; надання підтримки виробникам харчових продуктів; надання адресної допомоги соціально вразливим категоріям населення; централізований контроль за цінами на продукти [7].

Державні та міжнародні програми, солідарне сільське господарство, кооперативний рух, місцевий економічний розвиток (на основі підтримки сільських громад), робочі місця, налагодження процесів вирощування і переробки, об'єднання всіх складових (людських, фінансових, технічних ресурсів), що дозволяють працювати ефективно в кризові періоди, особливо під час війни. Все це є цілим комплексом дій для досягнення головної мети – продовольчої безпеки країни.

Список використаних джерел:

1. Місцевий економічний розвиток як основа продовольчої безпеки громад: ключові тези обговорення. URL: <https://uacrisis.org/uk/prodovolcha-bezpeka26082022> (дата звернення 15.10.2022);
2. Огляд продовольчої безпеки та політики в Україні. *Центр досліджень продовольства та землекористування (KSE Агроцентр)*. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/05/Food-security-and-policy-in-Ukraine_ukr.versiya.pdf (дата звернення 10.10.2022);
3. Ніконенко О.А. Методичне забезпечення формування продовольчої Безпеки України. *Агросвіт*. 2022. № 9-10. С. 86-92. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/9-10_2022/12.pdf (дата звернення 25.10.2022);
4. Всесвітньо економічний форум 2022 відкрився у Давосі. *Асоціація українсько-китайського співробітництва*. URL: <https://aucc.org.ua/vsesvitno-ekonomichnij-forum-2022-vidkrivsja-u-davosi/>;
5. Як сприяти продовольчій безпеці України – 5 питань експертці. *Екодія*. URL: <https://ecoaction.org.ua/iak-spryiaty-prodovolchij-bezpetsi-ukrainy-5-pytan-eksperttsi.html> (дата звернення 22.10.2022);
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20> (дата звернення 21.10.2022);
7. Про затвердження плану заходів забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Кабінет Міністрів України від 29.04.2022. № 3270-р. *Урядовий портал*. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-a327r> (дата звернення 22.10.2022).